

Oikaisuvaatimus viranhaltijapäätökseen koskien alaikäisen lapsen nimeämistä varahakijaksi

13/05.10.01/2016

SOV 10.10.2016 § 71

Lisätiedot:

varhaiskasvatuspäällikkö Annika Hiitola, puh. 09 5056 820
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Oikaisuvaatimuksen tekijä vaatii 24.8.2016 jättämässään kirjelmässä (**liite 1**, salainen) oikaisua päiväkodin johtajan 24.8.2016 tekemään päätökseen §1 24.8.2016 (**liite 2**, salainen), jonka mukaan hakijan pyyntö valtuuttaa alaikäinen hakemaan lapsi päiväkodista hylätään.

Oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo Kauniaisten kaupungin olevan velvollinen kumoamaan päiväkodin johtajan päätöksen ja antamaan vanhemmille luvan kirjallisesti valtuuttaa lapsen alaikäinen sisarus hakemaan lasta joskus päivähoidosta. Lisäksi oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo kaupungin olevan velvollinen kumoamaan yleisesti turvallisuussuunnitelman määräyksen alaikäisten hakijoiden kategorisesta kieltämisestä. Lautakunnan määräys ei kuntalaisen mukaan noudata Suomen lakia ja loukkaa siksi kaupunkilaisten vapautta ja oikeuksia.

Perusteluna oikaisuvaatimukselle oikaisuvaatimuksen tekijä esittää, että päätös ei ole lainmukainen. Päiväkodin johtaja perustelee päätöksensä viittaamalla Kauniaisten suomenkielisen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan päätökseen §46 (19.8.2014). Päätöksellä hyväksyttiin Kauniaisten päivähoiton turvallisuussuunnitelma ja kriisisuunnitelma. Turvallisuussuunnitelmassa määritellään, että lasta ei ilman kirjallista lupaa voida luovuttaa muille kuin huoltajille ja että hakijan tulee olla täysi-ikäinen. Tämä turvallisuussuunnitelman kohta ei oikaisuvaatimuksen tekijän mukaan noudata voimassa olevaa Suomen lakia, koska laissa ei yksiselitteisesti ole sellaista kohtaa missä alaikäiset hakijat kiellettäisiin.

Oikaisuvaatimuksen tekijä toteaa, että Suomessa kunnat saavat tai joutuvat lain puitteissa tarjoamaan lapsille päivähoitoa. Päivähoiton yksityiskohdaisesta toteutustavasta kaikei kunnat saavat päättää vapaasti, kunhan vain toimivat päivähoidosta säädettyjen lakien puitteissa. Oikaisuvaatimuksen tekijä katsoo kuitenkin, että Kauniaisten kaupungin puuttuminen hänen lapsensa päiväkodista hakuun loukkaa hänen ja hänen perheensä vapautta ja oikeuksia. Lapsen hakeminen päivähoidosta ei hänen mukaansa ole enää kokonaan osa päivähoitoa ja vaikuttaa kuntalaisen mukaan hänen perheensä elämään päivähoiton ulkopuolisella ajalla. Päätös rajoittaa vanhempien mahdollisuutta järjestää joustavasti työssäkäyntiään ja harrastuksiaan.

Oikaisuvaatimuksen tekijä viittaa Stakes:in ja STM:n vuonna 2008 julkaisemaan kirjaan nimeltä Päivähoiton turvallisuussuunnittelu. Kyseinen kirja löytyy kokonaisuudessaan Internetistä:

<https://www.julkari.fi/handle/10024/75970>

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111533/URN%3ANBN%3Afi-fe201504226169.pdf?sequence=1>.

Kirjassa todetaan seuraavasti: "*Lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, kuka tai minkä ikäinen henkilö voi hakea lapsen päivähoidosta. Tätä seikkaa arvioitaessa sovelletaan päivähoitolain, lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta annetun lain ja lastensuojelulain ohella lain tasoisena voimaan saatettua YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta (SopS:60/1991).*"

Kirjassa todetaan myös seuraavasti: "*Tapauksissa, joissa huoltajat esittävät lapsen hakijaksi alaikäistä sisarusta tai muuta vastaavaa henkilöä tai toivovat lapsen kulkevan yksin, päivähoitohenkilökunta arvioi yhdessä huoltajien kanssa keskustellen tapauskohtaisesti lapsen kotimatkan turvallisuutta. Keskustelussa tuodaan esille, että huoltajilla on lakisääteinen vastuu turvata lapsen kehitys ja hyvinvointi siten, että lapsi saa hyvän hoidon ja kasvatuksen sekä ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellisen valvonnan ja huolenpidon.*"

Oikaisuvaatimuksen tekijä toteaa, että päiväkodin johtaja on tehnyt päätök- sen pelkästään lautakunnan päätökseen vedoten. Kotimatkan turvallisuutta ei ole arvioitu, eikä ole kyseenalaistettu, etteivätkö vanhemmat olisi kyke- neviä turvaamaan lapsensa kehitystä tai hyvinvointia ja antamaan hänelle hyvää hoitoa ja kasvatusta.

Oikeudellinen arviointi

Varhaiskasvatuksen osalta tilanne on haastava lapsen yksinkulkemisen tai alaikäisen hakijan suhteen. Joissain kunnissa on otettu käytäntöön tiukka kanta, ja pääsääntö on se, että vain täysi-ikäiselle hakijalle luovutetaan lap- si, kuten mm. Kauniaisissa on toimittu. Myös Stakesin ja STM:n Päivähoi- don turvallisuussuunnittelu -oppaassa sivulla 31 todetaan, että: "*Lapsen luovuttaminen päivähoidosta hoitopäivän päättyessä on edelleen osa päi- vähoitoa ja tapahtuu aina päivähoidon henkilökunnan vastuulla.*" Lisäksi si- vulla 33 todetaan: "*Tarvittaessa huoltajia pyydetään laatimaan lapsen var- haiskasvatussuunnitelmaan liitettävä kirjallinen suostumus, josta ilmenee, että matkajärjestely tapahtuu heidän toivomuksestaan ja vastuullaan. Tä- mä ei kuitenkaan poista henkilökunnan vastuuta arvioida tilannetta aina ta- pauskohtaisesti...*" Oppaan mukaan asiassa tulisi arvioida lapsen kotimat- kan turvallisuutta mm. seuraavien asioiden kautta: lapsen ikä ja kehitysta- so, hakijan mahdollisuudet vastata lapsen turvallisuudesta, kotimatkan pi- tuus, liikenteestä aiheutuvat riskit ja liikenteen vilkkaus, lapsen terveydenti- la, ajankohta, ympäristöstä aiheutuvat uhat ja vaarat jne. Asiasta ei ole an- nettu uudempaa ohjeistusta.

Lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä kuka tai minkä ikäinen henkilö voi lasta hakea. Ylitiukat säännökset eivät ole vanhempien mielestä järkeviä ja ne hankaloittavat yhteistyötä, mutta henkilöstön kannalta näihin sopimisiin sisältyy pelkoa siitä, mitä oikeudellisia seuraamuksia heille voi asiasta tulla, jos jokin onnettomuus kotimatalla sattuisi.

Asiaa tiedusteltaessa lähikunnista ja mm. Kuntaliitosta ei tietoon ole tullut asiaan liittyvää oikeuskäytäntöä. Asiaa pohditaan esimerkiksi Sami Mahko- sen toimittamassa kirjassa Päivähoito ja laki (2012) sivuilla 162-166. Sami

Mahkonen toteaa kirjassaan mm. näin: *"Hoitohenkilökunnan on tarvittaessa arvioitava lasta noutamaan tulleen henkilön kyky ottaa vastuu lapsen hoidosta ja turvallisuudesta. Vanhempien suostumukset ja lupakaavakkeet hakijaan liittyen eivät automaattisesti poista kunnan vastuuta mahdollisen onnettomuuden sattuessa. Menettelystä voi aiheutua kunnalle vahingonkorvauslain mukainen vastuu, mikäli järjestelyä ei voida pitää lasten turvallisuuden kannalta luotettavana järjestelynä."*

Alaikäisestä hakijasta ja siihen liittyvästä vastuukysymyksestä Mahkonen kirjoittaa mm. seuraavasti: *"Mikäli hakijan ikään liittyvä kysymys palautuu mahdolliseen rikosvastuuseen, sovellettavaksi voi tulla yleisten virkavastuuta säätelevien rikoslain määräysten ohella heitteillejättöä koskeva säännös."* Rikoslain 21 luvun 14 §:ssä säädetään: *"Joka saattaa toisen avuttomaan tilaan tai jättää sellaisen tilaan henkilön, josta hän on velvollinen huolehtimaan, ja siten aiheuttaa vaaraa tämän hengelle tai terveydelle, on tuomittava heitteillepanosta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi."* Päivähoidon ammattilainen saattaa aiheuttaa vaaraa lapselle, jos hän luovuttaa lapsen henkilölle, joka saattaa olla soveltumaton huolehtimaan pienestä lapsesta. Hakijan ikä ei sinällään ole juridisesti merkittävä seikka. Hoitoaika ja vastuukysymykset eivät ole täysin sama asia. Hoitoaika toki päättyy kun lapsi päivähoidosta lähtee.

Kunnat ovat päätyneet erilaisiin ratkaisuihin käsillä olevan asian ratkaisemiseksi, ja mm. OAJ:n ohje on yksiselitteisesti, että lautakunnan olisi hyvä tehdä asiasta linjaus. Asia on kunnan ratkaistavissa ja usein myös hyvin lapsikohtainen asia. Kunnan varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitelmaa laadittaessa on alaikäisten hakijoiden kohdalla annetun ohjeistuksen kohdalla huomioitu paikalliset liikenne- ja muut olosuhteet ja katsottu, että Kauniaisissa Suomen toiseksi tiheimpään asuttuna kuntana ei ole sellaista tilannetta, jossa alaikäisen henkilön voitaisiin katsoa voivan turvallisesti toimia pienen lapsen hakijana päiväkodista. Kunnan työntekijät ja viranhaltijat ovat velvollisia noudattamaan lautakunnan tekemiä linjauksia mukaan lukien turvallisuussuunnitelmaa. Yksittäinen viranhaltija tai työsuhteessa oleva henkilö vastaa toiminnastaan henkilökohtaisesti, jos hän toimii lautakunnan linjauksen vastaisesti.

Kunnan kannalta asian ydin on vastuukysymys. Kun viranomaisluovuttaa lapsen päiväkodista alaikäiselle hakijalle, viranomaisluovutus (päiväkodin kasvatusvastuullinen työntekijä ja/tai päiväkodin johtaja, mikäli hän on antanut asiaa koskevan määräyksen henkilöstölleen) on edelleen vastuussa siihen saakka kunnes huoltaja on lapsen kanssa. Vastuu ei poistu, vaikka kyseinen hakija olisi kykenevä hoitamaan lasta esim. kotioloissa. Vanhemmat eivät kuitenkaan voi poistaa kunnan henkilöstöltä vastuuta tilanteesta, jossa lapsi vahingoittuu kotimatalla, kun alaikäinen hakija on hakenut lapsen päiväkodista.

Sivistystoimenjohtaja:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päättää hylätä hakijan oikaisuvaatimuksen ja pitää voimassa viranhaltijan 24.8.2016 tekemän päätöksen.

.....

Nuorisovaltuuston edustaja Vihonen poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi.

Päätös:

Lautakunta päätti asiasta päätösesityksen mukaisesti.